

MILOŠ FERKO

ŠŤASTIE ZA DVERAMI

Román, aký na slovenskom knižnom trhu dlho chýbal...

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Edícia Próza

debut

MILOŠ FERKO

**ŠŤASTIE
ZA DVERAMI**

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Miloš Ferko 2007
Epilogue © Michal Spáda 2007
Cover design © Anna Chovanová 2007
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsst@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Miloš Ferko: Šťastie za dverami
Doslov napísal Michal Spáda
Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač PPA Bratislava
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-272-6

*Tenhle příběh je pravda
a sním ten klobouk, jestli jsem vám lhal...
americká ľudová*

Vôbec som sa nemal narodiť. Vôbec som tu nemal byť. No všetko sa stalo inak. Preto však určite nie som hrdina. Nanajvýš tak duch hrdinu, ktorý nemá telo. Ale poďme po poriadku.

Keď som sa už mal narodiť, niežeby som sa dral k životu, ale ležal som mamke v bruchu, akoby som bol mŕtvy. Lenže ja som nebol mŕtvy akoby, ale naozaj. Bol som mŕtvy a mal som sa narodiť mŕtvy a mal som byť mŕtvy. Ibaže sa tak nestalo.

Stalo sa toto. Krátko v čase pred splodením mňa ako zárodku si tatko s mamkou povedali, že teda akože zoficializujú svoj vzťah. Nastal však problém, kde a kedy a ako sa to udeje.

Aby všetko bolo v poriadku, muselo sa to spečatiť na MNV. To by však nebolo celkom v poriadku. Starká trvala na tom, že sobáš musí byť i cirkevný. Na tom by, pravda, nebolo nič čudné. Dialo sa tak i tesne pred polovicou sedemdesiatych rokov minulého storočia. Dosť často i v kostole v Nižnej Boci. Lebo tam tatko s mamkou boli zosobášení. Pri obrade boli starká so starkým a ujo Hojnoš, starkého priateľ. Starký bol člen KS a veriaci, ujo Hojnoš nedoštudovaný kňaz a ateista. Boli priatelia na život a na smrť a ako takí sa pred kostolom nudili. Vytiahli balíček kariet. Začali hrať. Všetky figle a triky po rokoch poznali naspamäť. Tak sa hralo bez okľúk o samotnú podstatu. Život, smrť, smrť, život, život, život, smrť, smrť. Od ateistu k veriacemu, od komunistu k duchovnému, život a smrť skákali z útrobov do útrobov podperených omšovým... a tak sa preplietli, že sa poplietli navzájom. Život skočil na miesto smrti a smrť zabrala miesto života.

Usalašila sa teda smrť mojej mamke v bruchu. A tá smrť som bol ja. Ibaže som sa už nemohol nenarodiť, lebo som bol v mieste životnom, životu určenom. Tak som sa narodil. Ale bol som smrť.

Keď som sa narodil, mlčal som. Tvrdohlavo som dával svetu najavo, že som mu hrobom a on mne tiež. Pri krste podo mnou uhýbala svätená voda, takže som bol pekne suchučký a vôbec som neprechladol, čo starká pokladala za zázrak, lebo predtým i potom som chytil všetky choroby.

Usilovne sa za mňa modlila a verila, že som prežil vďaka jej modlitbám.

Nebola to pravda. Prežil som, lebo som musel.

Smrť predsa neumiera.

Ale ani nežije.

Nenápadne stojí v kúte a striehne, aby v prítmí kostola mohla odstrčiť moju bojazlivú krstnú a postaviť sa na jej miesto. Obe boli bledé a nesmierne štíhle. Veľmi pekné. Jedna ako druhá, no len jedna ma postrčila k životu, ktorý bol jej opakom. Čo už.

Tak či onak, mal som mimoriadne šťastné detstvo. Nebo si pamätám vždy bezoblačné a dni svetlé, rodičov usmievaných. Vlastne všetko bolo skvelé... bolo by skvelé, keby nebo nebolo rozsvietilo ešte väčšie svetlo bielych plášťov. Vznášali sa vo vzduchu s hadičkami a načúvadlami a škerili sa nasprostasto takmer ako ozajstní anjeli. Ich úsmev však bol štrbavý a v rukáve vždy skrývali injekčnú striekačku.

Touto mi ustavične do žíl pumpovali rôzne vitamíny. Pchali ich do mňa aj v okrúhlych pilulkách. Onedlho som bol samozrejme málokrvný. V krvi som mal samé pilulky, ktoré hrkotali o kosti a zreteľne upozorňovali, kým vlastne som: chodiacim skeletorkom potiahnutým kožou.

Prvé roky môjho života sa teda niesli vo svetle urputného boja o život. Smrť bojovala o porážku seba samej. Vyhrať nemohla, prehrať sa nepodarilo. Na dlhé roky sa ustálil pat, ktorý mojej patrónke vyhovoval nehybnosťou. Takmer mŕtvou.

Nevyrastal som ako iné deti vo veselom prostredí škôlky uprostred kociek a macíkov, ale v čakárni. Steny farby svetlého moču a výstražné obrázky vredmi posiatych, opuchnutých, nahnitých, na rozmanité choroby umierajúcich preto, že včas nenavštívili lekára, mali nesporný vplyv na moju povahu. Pretože som sa so svojím prirodzeným prostredím potreboval vyrovnáť, je jasné, že po čakárni mi prostredie škôlky pripadalo nesmierne depresívne. Nudil som sa. Najmä stavebnice mi pripadali nekonečne otupné. Tu sa muselo vždy stavať podľa plánu. Ja som si odjaksmrti vždy radšej vymýšľal alebo všetko kazil. Napríklad autíčka na diaľkový pohon som kazil rýchlosťou dotyku, v dôsledku čoho sa so mnou nikto nechcel hrať, a tak som mohol konečne v samote pokojne snívať, ako raz iste pokazím všetky injekčné striekačky.

Sen však ostával iba snom a v krutej realite som neraz cváľal po ambulancii s ihlou v zadku.

Bol som dieťa bezpochyby nadmieru dengľavé, taký z penicilínov poskladaný tienik, no o to udatnejšie. A nadmieru ostražitý. Ničomu a nikomu v bielom plášti som neveril. Márne sa mi sladko prihovárali. Vedel som svoje a vždy som sa stihol aspoň myknúť a jačať z plných pľúc. Pretože veselé preteky s ihlou v zadku po čakárni sa konávali každé dva týždne, lekárke onedlho došla trpezlivosť a spolu s mamou ma poslala „k pani doktorke, ktorá sa s tebou bude len rozprávať“. Pravdu povediac, ani tomuto mamkinmu uisteniu som neveril, lebo ma, sľubujúc bezinjekčný odchod od lekárky, pred močostenou čakárne viackrát zradila.

Neuveriteľné sa však stalo pravdou. Žena s veľkým nosom a zvädnutými lícami mi namiesto injekcie ponúkla priateľivý rozhovor. Pýtala sa ma, či poznám vrabčeka

a lastovičku. Zo slušnosti som potlačil zívnutie a vymenoval som jej 27 predstaviteľov radu spevavcov, ktoré som poznal z ustavičného čítania obrazového atlasu dr. J. V. Staňka.

Atlas mi čítali preto, lebo už nebolo detských kníh, ktoré by mi neboli prečítané. Vydržal som počúvať celé dni. Napätý som striehol na každé slovo a okamžite som ho premieňal na obraz. Veľmi často sa mi konce kníh nepáčili, a tak som ich v posteli večer musel meniť. Najmä vtedy, ak v knižke nevystupovalo žiadne zviera. To potom bola bezpochyby zlá knižka. Zvieratá ma fascinovali, a preto som chcel byť zverolekár. Mal som tajnú stajňu zvierat. Bolo ich presne 99 rozličných šarvancov a šarvaniek a potom Ona a On, ich tvorcovia, Slon a Slonica. Slony som obdivoval zo všetkých zvierat najväčšmi, lebo boli veľké a cez ich hrubú kožu nemohla preniknúť nijaká injekčná striekačka na svete (aspoň som si to vtedy myslel). Pod ich ochranou 99 šarvancov a šarvaniek menilo nedokonalé príbehy na také, ktoré sa vždy končili dobre. Inak pod ochranou Veľkého slona a Slonice, ktoré boli dlaňou s tromi nohami (prostredníkom, prstenníkom a malíčkom), nemohlo byť. Ukazovák bol chobot a palec spodná časť slonej hlavy. Šarvanci a šarvanky vznikali rozpojením dlane. Jeden šarvanec bol jeden prst... ale mal aspoň deväť rol. Napríklad prostredník bol žirafa, stonožka, gibbon, volavka a ešte päť iných, ktoré som už zabudol. Viem určite, že to boli len cicavce (čiže zvieratá ako také) a sem-tam vtáky, ktorými som však pohŕdal. Prateťuška Amy, jediná, čo bola ochotná čítať mi knižky viac než dve hodiny v kuse, mala totiž taký odpor k plazom, obojživelníkom a hmyzu, že ich nemohla bez črevných ťažkostí vidieť ani na obrázku či fotografii atlasu dr. J. V. Staňka. Tak moje zoologické vedomosti zostali nadmieru okyptené, čo iste v ďalej budúcnosti prispelo k skaze mojej inak nádejnej sa rozvíjajúcej zverolekárskej kariéry.

Zvieratá a vtáky boli teda šarvanci a šarvanky a hrdinovia mojich príbehov, ktoré som hral v posteli. Lenže pred koncom som vždy zaspal, a tak som ich ráno hral zasa od začiatku a pokračoval som aj v škôlke či v čakárni. Rodičia boli zo zbytočných pohybov mojich rúk zúfalí. Nechápali dôležitosť príbehov, v ktorých Šípkovú Ruženku namiesto nesympatického princa odklínal leguán. Iste chápete, že Medovníkový domček ako rozprávka bez zverov bol pod moju úroveň, kým chalúpku nerozhlodal palcobobor. Správne domyslenie príbehov si vyžadovalo veľké sústredenie, v ktorom ma ustavične niekto rušil. Napríklad ma nútili jesť. Bránil som sa urputne, dokázal som pľuť i ušami (aspoň pamätníci to tvrdia). Keď som napokon pod hrozbou zadusenía povolil, dnu som vpustil predsa len prívetivejšiu zemiakovú kašu, kúsky nenávideného mäsa som schovával pod lícami, odkiaľ som ich s pohľadom víťaza zákerne vypľul. Ocitol som sa vtedy, v necelých dvoch rokoch, na pokraji vyvrhnutia z počestnej staršieho mäsiarskej rodiny (starký i v neskoršom veku vedel na posedenie zjesť trištvrte kila slaniny, pričom si zo zásady nešpinil ruky chlebovými omrvinkami). Nebol by

som mal proti vyvrhnutiu nič, pretože ako stredobod pozornosti som si vždy vyslúžil pre mňa nežiaducu. Naopak zasa, ak som sa sedemkrát spýtal prečo, posledný raz som bol okríknutý alebo poslaný preč. Vlastne nie div, že som sa odvrhnutý radšej rozprával so zvieratami. Bolo desivé sledovať, ako málo trpezlivosti majú ľudia, ako málo sa dokážu pýtať a odpovedať. Ja, šarvanci a šarvanky by sme sa boli rozprávali najradšej stále. Keby nás neprestajne niekto nebol rušil tým, že zohavoval tvary šarvaniek kockami stavebnice, ktorú som mal stavať, aby som si cibril zručnosť a robil niečo užitočné. Nik z dospelých nevedel pochopiť, že prsty nie sú nástroje, ale živé bytosti. Ustavične do nich čosi pchali. Šarvanci a šarvanky sa, ako nespútané zvery, pochopiteľne bránili. Strečkovali v nanajvyš nevhodných chvíľach. Zo zásady napríklad odmietali zasúvať gombík do dierky na rukáve. Rázporkový gombíček sa stal nočnou morou môjho škôlkarstva. Pamätám sa, že raz v nových nohavičiach posiatych zelenými krímkami (bol som si istý, že keby bola mama kúpila tie nádherné so zelenými žabami, nebolo by sa mi to stalo, lebo žaby sú zvieratá, majú rozum a iste by mi pomohli) som stál vo dverách záchoda takmer pol hodiny. Usiloval som sa očami prevítať kachličky... Na neposlušné šarvanky a šarvancov som sa nedíval. Dúfal som, že skrotnú, no gombík nie a nie zapnúť. Vrátiť sa do triedy som sa hanbil, lebo tam už každý vedel, že mám problémy so zapínaním rázporka, a tak na mňa po každom príchode zo záchoda striehli, lebo malé správne vychované deti sú veselé a rady sa smejú.

Vtedy som na záchode stuhol a pripadal som si ako Šípkový Ruženiačik. Na leguána som čakal márne. Prišla len upotená vychovávateľka, podozrievavo skontrolovala, či nekotvím hlavou v záchodovej mise, a gombík mi rezignovane zapla.

„Taký veľký chlapec,“ vytesla klamstvo, lebo som bol ako vždy najmenší v triede.

Aj tak som jej však bol vďačný. Ibaže nebola vždy pri každom čuraní poruke. A tak som situáciu riešil mužne. Zaťal som zuby a ako tvrdému chlapovi mi onedlho navreli močové kamene.

Po operácii mama kapitulovala. Zhruba do siedmich rokov som mal nohavice zásadne len na zips bez gombíka na rázporku.

Nedalo sa tak vyhnúť všetkému. Rozhodne nie šnúrkam v topánkach. Ako malé hady sa zákerne plazili a motali šarvancov i šarvanky krížom-krážom. Dokázal som sa v nich zamotať do len veľmi ťažko rozstrihnutelného kľbka, a tak nie div, že mi ešte ako štvorročnému šnúrkou radšej každý zaväzoval. Už to vyzeralo tak, že som odsúdený na život maharadžu či tureckého pašu, ustavične sprevádzaného osobným viazacom šnúrok, keď tatko zaujal rázny postoj. Dokázal zaujať rázny postoj, pretože na rozdiel od väčšiny ostatných z rodiny chápal, že život je jeden z najťažších. Na Prvých májoch sa tešil len potichu, na kermeše buď nechodil, alebo ticho sedel, neschopný a nechotný prepracovať sa do vrieskavého spevu podnieteného pol litrom tvrdého. Bol to prosto odľud a čudák, a tak práve on a len on mohol vykonať takú vec.

Posadil ma na koberček v chodbe a učil viazať šnúrky. V tvári mu zásadovosť prevládala nad trpezlivosťou natoľko, že som nevedel potlačiť strach.

Tatko nemal rád strach. Najmä nie strach z vecí, ktoré treba urobiť. Okrem toho by si nikdy ani len nebol pomyslel, že by sa kto mohol báť jeho, takého malého, slabého polchlapa.

Mal pravdu. Tatka som sa nebál, lebo som ho mal rád a vedel som, že ma má rád, že je na mňa hrdý, lebo som jeho prvý a jediný syn, prvý dieťa muža, ktorý sa v Kristových rokoch už zmieril s myšlienkou, že ostane sám, a tak ma v záchvatoch bujnej radosti (vďaka krehkej telesnej konštitúcii i so začínajúcou plešinkou a šedinami veľmi dlho vyzeral ako chlapec, prinajmenšom na fotkách) nosil na pleciach a vyhadzoval do vzduchu. Smial som sa a výskal a nikdy som sa nebál, lebo som vedel, že tatko ma vždy chytí.

V ten deň som sa šnúrok bál. Syčali na mňa. Nebol som ochotný postaviť sa im ako chlap, už ani vtedy som nebol ochotný čeliť realite a prsty som radšej zaplietal do snov. Zmätok zväčšovali šarvanci a šarvanky, ktoré pred hadošnúrkami v panike utekali preč a ťahali ma za sebou. Tatko pri pohľade na našu zbabelosť stratil nervy. Zahnal sa. Ja som sa uhol, takže netrafil zadok, ako chcel, ale nohu, tenkú ako špilka. Kosť praskla. Zvrieskol som. Od bolesti i ľútosti. Na tatkovej tvári som vtedy celkom jasne videl znamenie vyvrheľa.

Dva týždne som mal nohu v sadre, a za celý ten čas som tatka ani nevidel. Okolo mňa sa niesli útržky viet o „ukrutnom synovrahovi“, „katanovi“ a „zvrhlíkovi“. Z tých viet mi bolo tak zle, že sa mi noha zapálila, hnisala a poležal som si o dosť dlhšie. Nikdy som sa však nedostal k tomu, aby som tatka poľutoval alebo sa mu ospravedlnil.

Odvtedy si ma už nikdy nevyhodil nad hlavu a neposadil na plecia. Vraj som už priveľký. Kedy som vyrástol, ani som nezbadal, dodnes si neviem uviazať peknú mašličku, daria sa mi len uzlíky. Život sa uzlí, mašlí je v ňom pomenej. Taká je realita. Ibaže ja som realitu nikdy nemusel. Teraz ani vtedy nie.

V tom dávnom čase som mal našťastie šarvancov a šarvanky. Musel som však o ne vybojovať veľký boj. Boli to oni, čo ma dovedli k pani doktorke, ktorá sa so mnou len rozprávala. Veľmi hlúpo. Snažila sa ma presvedčiť, že šarvanci nejestvujú. Čo už môže byť väčšia hlúposť... Povedzte... Potom sa mi zasa usilovala pochváliť nádherne nakresleného sloníka. Spľasla rukami a vykřikla: „Jej, to je krásny medved!“

Odpísal som ju, vediac, že stojí hlboko podo mnou. Moje bezhraničné pohrdanie spôsobilo, že mňa, večného škôlkového otlkančeka, vyhodnotila ako „osobnosť napriek výrazne narušenej motorike pohybov výrazne dominantnú“ (Toľko som si prečítal pri jednom sťahovaní z intráku na intrák už v žiaľ stratenej zdravotnej karte... Veru, veru... Zaujímavé čítanie na dlhé zimné večery. Spis bol hrubý a mal výraznú hororovú príchuť.) a napísala mi odporúčenie do školy.

Do školy som sa tešil, lebo to znamenalo, že už nebudem musieť chodiť do škôlky. Na to, že ma v škôlke podchvíľou šťuchli či drgli, som si postupne zvykol. Obvykle som zostal odšťuchnutý bokom – zaoberal som sa teda svojimi snami. Najväčšmi ma však mučila nutnosť takmer neprestajne kresliť. Teda, niežeby som kresliť nechcel. Aspoň sprvoti sa mi to rozhodne páčilo. Keď som zistil, či presnejšie bolo mi zistené, že kresliť neviem, pretože nemám pevný ťah a nedokážem rovnomerne bez vytŕčajúcich čiar vymaľovať štvorec a načrtnúť človeka tak, aby nevyzeral ako opica, na kreslenie som zanevrel. Nemohol som predsa šarvancov a šarvanky, voľné a slobodné tvory, zatvárať do klietok presných obrysov. Počas základnej školy bolo preto kreslenie mojou nočnou morou. Mimo hodín výtvarnej výchovy som nenakreslil ani čiarku.

Jedného decembrového dňa na gymnaziálnej hodine matematiky som pristihol prsty (Alebo to boli zasa na chvíľu šarvanci? Neviem. Zdalo sa mi, že na mňa žmurkli.), ako kreslia do zošita smiešne hlavičky. Lebo nemuseli, keďže výtvarná na gymnáziu nebola.

To však bol ešte predtým mnou veľmi dlhý čas, kedy som kresliť musel. V škole i doma. Aby som aspoň ako-tak dohnal náskok ostatných, mal som trénovať. Dostal som čistý zošit a pastelky. Vyzerali veľmi upravene a farebne, no ja som ich nenávidel, lebo pre ne som si nesmel pozeráť knižky.

Mamka veľmi nechcela, aby som si pozeral knižky. Strašne sa bála, že sa naučím čítať. Moja vášeň k písmenkám bola obludná. Mamka mi preto pre istotu knižky do rúk nedávala. Z kníh mi len čítali, a tak som sa nedostal do spoločenstva tých, čo sa môžu pochváliť, že toto tajomstvo ovládli sami. Aj tak som ju však vydesil. Keďže doma už na môj vek vhodných knižiek nebolo, čítali mi dookola to isté, takže som Pipi, Dlhú pančuchu, Maroška vo Vtáčikove a Príbehy ježka Jožka a krtka Rudka odriekal spamäti, čo samozrejme pri listovaní mohlo vyzeráť, že čítam sám.

Mamka preto môj priamy styk s knižkami obmedzila. Veľmi chcela, aby som bol normálne zdravo a rovnomerne sa vyvíjajúce dieťa. Chvela sa od obavy, čo za obludka zo mňa vyrastie, ak nekontrolovateľne preváži vo mne čosi, čo sa už vtedy nedalo nazvať inak ako vášňou. Mamy majú veľmi dobrú intuíciu.

Podľa mamkiných veľmi dobre mienených plánov som si mal preto rozvíjať motorické zručnosti stavbou stavebníc a kreslením. Od zlosti, že mi knižky odopierali, som pastelky rozhrýzol. Zachutili mi (boli sladké ako lentilky) a návyku hrýzť ceruzky som sa nevedel zbaviť ešte v pubertálnych časoch.

Kreslenie som neznášal tak úprimne, že som sa pod jeho hrozbou bol ochotný dať vyprovokovať do fyzickej aktivity miestami rázu takmer športového. Napríklad som čupel na pieskovisku a zízal na čosi, čo malo byť malým hradom. Neviem prečo, ale moje pokusy napchať do formičky piesok a pekne opatrne ho vyklopiť sa vždy skončili žalostným rozpadom stavby. Sprvu ma to deprimovalo. Veľmi rýchlo som však

zistil, že je vlastne nudné dívať sa na hrad či obrátené vedierko vyklopené z vedierka alebo na rad obrátených vedierok, nad ktorými vzdychali moje spolutrpiteľky... Šieste, ôsme... deviate... Áno, je zrejme, že už vtedy a takto trénovali. Pripravovali sa na to, ako raz budú stáť za pásom osem hodín a zmysluplne vrtko po ňom posúvať odliatky. So žiarou v očiach a s najnovším hitom v uchu, plniac plán BSP alebo veľkorysého švajčiarskeho investora.

Mňa už vtedy nebavilo nič, čo sa opakuje viac než raz. A už vôbec ma nebavilo nič, čo je hotové. Hmatal som po kôpkach a capkavo ich tvárnil. Nemal som samozrejme ani štipku sochárskeho talentu, zato však dosť fantázie na to, aby vznikli podivné pokrútené potvory, o ktorých som dievčatám vykladal prírodopisnohororové historky z atlasu dr. J. V. Staňka. Napríklad o damanovi, ktorý je príbuzný slonom, no keďže je veľký asi ako sloní prst, nerád k nim chodieval na návštevu. Najmä odvtedy, čo jeho sesternica zostala prilepená na slonej nohe. Alebo o tom, akým spôsobom sa skunky bránia pred nepriateľom. Dievčatá ma počúvali pozorne. Ako mnohokrát potom. Ako mnohokrát potom som si uvedomil, že slová sú dobré a ľahké.

Vznášali sa ponad kôpky ako neviditeľné motýle. Jedna kôпка bol krokodíl, druhá mungo. Mungo chytá kobry, a tak som narobil okolo niekoľko kobier. Takých menších, aby si mungo vedel poradiť. Potom som sa oprášil a spokojný so svojím výkonom som sa rozvážne vydal z pieskoviska domov. Na ceste som stretol pani susedku, ktorá šla na pieskovisko po svoje tri dcéry.

„Tak, čo pekné je dnes na piesočku, Jožinko?“ Ak si tá krava myslela, že nebudaj pochválim najnovšiu súpravu formičiek alebo jej dcéry, ktoré už vtedy všetky tri škúlili, čo sa vekom zhoršovalo tak, že keď stáli vedľa seba, radšej som ušiel, aby som sa nezaplietol do nejakých geometricko-optických paradoxov, tak sa mýlila. Súc patrične hrdý na svoje výtvyry a zároveň už vtedy vedomý si prevahy svojho umu, nanajvýš premyslene som zjednodušil informáciu, ktorú som sa jej rozhodol podať. Namiesto mysleného: Sú tam kobry som povedal ľudskejšie a jednoduchšie, aby aj ona pochopila (podozrieval som ju, že Staňkov atlas načítaný nemá): „Sú tam hady.“

Okamžite zvrieskla. Rozhodla svoje napuchnutému mechu podobné telo do behu, skočila do pieskoviska, kde chvíľu bláznivo pobiehalo, ničiac moje výtvyry. To ma urazilo natofko, že som na akékoľvek otázky o hadoch vytrvalo odmietal odpovedať.

Kto mlčí, ten svedčí a zapiera, myslelo sa, a tak hady preventívne hľadali dve čaty susedov ešte dva týždne. Na pieskovisku sme sa nesmeli hrať do konca leta.

Potom to už bola pri dome strašná nuda. Všetci sa hrali na chytačku, no vonkomcom nie je zábavné, keď stále chytáte a nikoho nedokážete chytiť. Tak som sa radšej venoval zušľachtovaniu vlastného ja so šarvancami a šarvankami, čo moji rodičia videli ako nesmierny psychický problém, a preto ma z mojej samoty vytrhli tým, že ma zverili starkému.

Starký, mamkin otec, bol teda mäsiar. Nadmieru statný vtedy čerstvý päťdesiatnik s tvárou hladkou ako novonarodeňa, pyšný na to, že má husté čierne vlasy bez stôp po šedinách a hladké čelo. Holil sa dvakrát denne a výdatne sa fikal kolínskou. Bol to švihák, očarujúci a vtipný, v kolektíve nesmierne obľúbený človek. Jeho obľúbenými športovými disciplínami bolo drvenie pivových krígl'ov v dlaniach a lámanie ženských srdc. Z toho babkinho už zostali len piliny. Starký vždy a všade chodieval v obleku a vždy a všade sa tváril, že je na promenáde. Život je jedna veľká nedeľná promenáda, uprostred ktorej žiari on. Napokon nebol len tak hocikto. Bývalý riaditeľ mäso priemyslu mohol obchádzať rady v zelovoci. Vďaka nemu naša veľkorodina nepoznala nedostatok a bola jednou z najmocnejších v okolí. Ja som si o starkom istý čas myslel, že má čarovný prúťok, pod ktorého dotykom sa vyziabnuté mrkvy, splyvajúce s vňaťou menia na veľké červené... alebo aspoň čarodejný klobúk, z ktorého ťahá banány či citróny. Alebo ak nie čarodejný, nuž aspoň kúzelnický. Taký, z akého sa s úškrnom ťahajú králiky, farebné stužky alebo veselé historky. Klobúk, o ktorom viete, že má silu len na predstavení alebo na hodoch, alebo na spišskom trhu, ktorého tvorcom starký bol. Jeho celý život bol takýmto predstavením a on jeho ústrednou postavou. Odohrávalo sa, ako som už spomenul, v jedno nekonečné nedeľné predpoludnie, počas ktorého sa ustavične všetkým zdravil, ukláňal, rozdával „rukyboškavam“ na všetky strany, správne potuteľným spôsobom pri úklone zízal na ženské stehná. Potom mi kúpil dva balíčky lentiliiek alebo žele cukríky a šli sme buď do zelovocu pri železničnej stanici k tetuške Adeluške, alebo do krčmy Za redutou k tetuške Róžike. U tetušky Róžiky bolo lepšie, lebo tam som smel sedieť na barovej stoličke a k cukríkom som dostal malinovku, ktorá bola takmer taká sladká ako ony. V zelovoci som sedával s lentilkami v predsieni skladu na starých vreciach a jedol cukríky z dlane, sledujúc, ako mi na nej nechávajú farebné odtlačky.

Starký v tom čase pracoval ako vedúci predajne v mestečku Rudňany. Na pracovisku sa takmer nevyskytoval. Ráno prišiel, odomkol, vpustil predavačky, ponechal predajňu ich osudu a pustil sa do sveta.

Manká z predaja platil tatko.

Starký bol veľmi veselý preto a práve preto, že jeho dni mali v krvi vždy určité promile. Každý deň musel mať na guráž. O alkohole a o závislosti vedel dlho a vášnivo s pohárikom v ruke diskutovať, pevne presvedčený, že má situáciu pod kontrolou. Skutočne, na rozdiel od svojich dvoch mladších bratov sa neuslopal na smrť. Asi preto, že kľúčiky od sekretára s pitivom mala starká... a tá mu tiež pridelovala vreckové. Bolo totiž čoraz jasnejšie, že starkého finančný prínos k domácnosti je mínusový a že to tak už aj ostane.

Starká nevyhodila starkého na ulicu, pretože ako hlboko veriaci si ani len nemohla pripustiť myšlienku na rozvod. Je však tiež celkom možné, že jej ho bolo ľúto.

Starkého nebolo možné nefutovať. Bol ako veľké nemotorné decko. Aj kravaty mu zásadne uväzovala. Pamätám sa, ako sa raz vybrala do Turecka na dovolenku sama. Starký za dva týždne schudol desať kíľ. Nie od smútku, ale preto, že sa prepil až k samotnej podstate. Navyše vysvitlo, že sa živí len čajom, suchou stravou a párkami, lebo nič inšie uvariť nevedel. Po návrate starká rozdala darčeky a zahalila sa do vznešeného mlčania, ktoré voči starkému zachovávala asi mesiac.

Starký bol nezlomne veselý a ja som ho zbožňoval. Naučil ma hrať karty. Nejedno popoludnie sme spolu s ním a so sesternicou strávili pri čertových obrázkoch, mohol som mu skákať po veľkom vankúšovitom bruchu, mohol som jesť cukríky pred obedom, v dôsledku čoho som potom urputne vzdoroval hovädzej polievke. Najradšej som ho mal, keď som sa s ním vozieval autom sám. Proti všetkým predpisom ma posadil na predné sedadlo, pod zadok tri vankúše, aby som videl, a vozili sme sa. Vtedy mi nepripadalo nič čudné na tom, že sme sa vozili vždy na tie isté miesta. Chodievali sme do Madarász parku, založeného maďarským grófom pred takmer 200 rokmi. Krmil som labute rožkami a najmä hádzal listy do vody a sledoval som, kam až doplávajú. Plávali ďaleko, veľmi ďaleko, až tam, kde som nedovidel. Určite omnoho ďalej, než sme kedy šli autom. Možno aj tam, kde sa už autom ísť nedá a kde sa už vôbec ísť nedá človeku ani zvieraťu, len list tam môže ľahučko stúpiť, lebo vôbec nemá nohy.

Park som mal rád. Okrem času majálesov, keď tam bolo plno ľudí a kriku a hudby. Na pódiu spievala dychovka, ku ktorej sa dedo pridával a ja tiež. Ako škôľkar som ovládal celý repertoár Gejzu Dusíka a pred pýchou žiariacim mamkiným pohľadom som ho na oslavách spieval pred početným príbuzenstvom. Mamka prižmurovala oči a podchvíľou ma videla ako Dvorského číslo dva. V siedmich rokoch, keď som sa po dvoch mesiacoch vrátil z nemocnice, kde som boľel so žalúdkom, ma zasa prepadli s oslavou. V nemocnici som ležal sám. Prečítal som hľbu verneoviek a obrázkových publikácií o archeológii, zvieratách, objaviteľských výpravách, napísal prvé tri básničky a presne si premyslel, aké predstavenie zahrám sestre s gumenými zvieratkami, ktorými som sa jej o štyri roky mladší a nechápavý um snažil nasmerovať k oblastiam šarvancov a šarvaniek. No predovšetkým som definitívne a naveky objavil čaro a krásu samoty v nádherných rozhovoroch s ňou.

Stála pri nemocničnej posteli. Vyzerala úplne ako sestrička. Až na nalakované nechty. To mali sestričky zakázané, aby sa lak nedostal do rán. Táto sestrička však mala na prstoch čierne lak. Nezačudoval som sa. Nemal som silu myslieť. Zasa ma čosi či ktosi hrýzol v žalúdku. Hmýril sa, akoby malo sto nožičiek... Fuj! Striaslo ma.

Stisla mi ruku.

„Povedz mu, aby bol ticho a nehýbal sa,“ šepla.

Mlčky som mu to povedal.

Stíchol, znehybnel.

„Povedz mu, aby odišiel.“

Nepočuteľne som zopakoval rozkaz. Poslúchol okamžite. Hneď som vedel, že už nie je. Už ma netlačí, neskáče, nehýbe sa. Je pokoj. Ibačo... ibaže... v dlaniach mi ožili šarvanci a šarvanky, s ktorými som sa už vyše roka nevidel... lebo jedného dňa... jednoducho zmĺkli, odišli, nechali ma samého... aby som bol s druhými, čo som ja nechcel, lebo ja som chcel byť sám, aj keď vtedy som to ešte nevedel. Netušil som, že je mi samota údelom a ctižiadostou a cestou... V dlani som pocítil chlad. Akoby som v nej mal cencúľ. Cencúle som mal rád. Ako dieťa som ich lízaval. Pomaličky do špičky, s prižmúrenými očami som napäto sledoval, ako miznú. Aj ony odchádzali, strácali sa... kdesi... ako lízanka, šarvanci a šarvanky. V ten deň na nemocničnom lôžku som držal v dlani cencúľ, uprostred ktorého sa vinula nitka. Nitka bola cestou. Nitky som sa chytil a nepustil ju. Hmatal som po nej v sestričkinej dlani s čiernymi nechťami, až kým som odrazu nezacítil, že mám otvoriť oči.

Kedy som ich zavrel? Nuž, v okamihu, keď som zazrel čierne sestričkine nechty. Vtedy som zbadal tajomstvo. A tak som zatiahol viečko. Na tajomstvo sa predsa neslobodno dívať. Lebo zmizne.

Keď som potom otvoril oči, videl som more. Bolo pokojné, hojdalo sa len akomak a bolo plné farebných lentiliiek, z ktorých ako stožiare vyrastali biele paličky zakončené lízankami. Všetky lízanky boli farebné, presnejšie sedemfarebné, a plávali tak tesne vedľa seba, že tvorili oblúk dúhy. Kráčal som po nich. Oblúk sa v nekonečne menil na sedemfarebnú žiarivú čiaru. Šiel som ňou, slnko pražilo. Už aj mne, rodenému slnkovzdorovi, bolo horúco. Kľakol som si a oblizol som hlavičku lízanky a potom ešte raz a ešte a ešte... Z lízanky neubudol ani kúšтик. Bola večná. Tak ako všetko, čo prekročí hranicu života. S ústami plnými sladkej chuti som zavrel oči a prebral sa na posteli. V nemocnici. Čosi bolo, ako bolo, a čosi bolo inak. Horel vo mne plameň nezdolnej radosti a chuti umrieť. Už som vedel, že smrť chutí ako dúhová lízanka, a zatúžil som po jej večnosti. Odvtedy bolo isté, že vyzdraviem. Zvyšok pobytu v nemocnici uplynul ako voda. Šťastné časy to veru boli. V dlhých pauzách medzi jedlom a vizitami sa o mňa nik nestaral, nik mi neurčoval, čo a ako mám robiť, nik ma nenútil viazať si šnúrky. No a potom oslava. Odrazu som stál pred hufom ľudí. Boli hluční. Pravdaže, oni boli hluční na oslavách aj predtým, lenže ja som ich hluk nevnímal, lebo až v nemocnici som pochopil, že ticho je, keď počuješ vlastnú myšlienku ševeliť krídlom. Na oslave bol hluk... Lovil som známe tváre... vybavil som si ich asi osem... možno deväť... „Ta zašpivaj, zašpivaj daco šumne! Bars dobry hlopec je to, šak ta to Jankin! On zna šicke písničky... Ta daj Stupavsku krčmu!“ Prečo kričia? V nemocnici bolo tak ticho... Dostal som strach. Navyše som v tom okamihu rolu cvičenej opice náležite precítil a pochopil som, že okolosediaci neštikútajú a negrajú

od nadšenia zo mňa. Začal som sa, odmietol som spievať. Starký ma primerane bodrými poštuchnutiami pobádal, že veď sa nemám čo hanbiť „Šak ťi medzi svojima, ta co!“ Mlčal som. Videl som, ako ujo Emil vyciera žltkasté pahýle. Zavrel som si ústa na kľúčik a odvtedy som už pred cudzími nespieval nikdy.

Mamku som sklamal, no obraz geniálneho umelca jej z hlavy nevymizol. Pravdaže, primerane spoločensky váženého umelca. Keďže som odmietal vylúdiť už čo len tón, zapísali ma na akordeón. Nie do LŠU, ale na také polosúkromné bokovky. Čiže som sa za tri roky naučil hrať asi päť piesní z nôt, ani jednu spamäti. Na pol hodiny tréningu denne to bol vcelku srdcelomný výkon, mamka nepokroky nevnímala a strašila ma predstavou génirov, ktorí cvičia 14 hodín denne. (Lenže kedy by som potom čítal a písal básničky, hm?). Jej posadnutosť veľkými hudobníkmi mi priniesla aspoň niečo – prečítal som si množstvo biografii o Mozartovi, Haydnovi a Lisztovi, ktoré si mamka požičiavala z knižnice, vďaka čomu som potom neskôr vyhral kvíz o kultúre a získal ako hlavnú cenu tri zväzky Puškina v origináli.

S učiteľom v hudobnej sme sa pod tlakom maminých 60 korún za hodinu dohodli, že tam budem chodiť ďalej. Tento múdry pán najprv na mne skúšal klasickú výchovnú metódu: Po zle zahratej skladbe ma potiahol za ucho. Postupne som sa tak zaraďoval medzi tížiadostivými mamami postrkávaných lopúšencov, t. j. hráčov, ktorí mali od ťahania uši ako lopúchy, no nepomáhalo im to. Také ušolopúchy boli celkom príjemné. V lete sa nimi dalo ovievať, čo som síce nepotreboval, lebo teplo som znášal dobre, no keď človek tuhšie zamával, vzlietol. Kýval som ušami a predstavoval si pritom, že som slon, a bolo mi dobre. Slony sú veľké a nespievajú, ale trúbia. Čím menej ľubozvučne, tým viac rešpektu vyvolávajú. Tak som si myslel, že by som bol dobrý slon. A chvíľami som ním aj bol. Cestou z hudobnej som s čerstvo nalopúšenými ušami kráčal námesťím popri kostole. Takmer nikdy som neodolal. Ako najľietavejší slon na svete som zaletel na špičku jeho takmer deväťdesiat metrov vysokej veže, otvoril som tašku s notami a zastokol tam všetky falošné tóny z cvičenia, takže domov som potom kráčal o dosť rytmickejšie. Pravdou však je, že dôchodcovia v parku okolo kostola si pred hrkútaním holubov zapchávali uši vatou.

Na cvičeniach LŠU by vata nepomohla, aj keby bola z betónu. Aj môj nie príliš jemný hudobný sluch zachytil kvílivosť tónov, ktoré sme vyludzovali... Okrem mojich výkonov boli dojímavé najmä vystúpenia istého takmer trubkára, pri ktorých sa chodcom vonku na ulici zdalo, že im ktosi do tiel zabadáva dýku a chodník je tak trocha nakrivo. Jedného dňa som sa po skončení hodiny, kde som zasa nezvládol Veš ci zajdu, ci ja zajdu, pujdzeme do mlina, s popletene zvesenými ušami šťastne balil a tešil, že už vypadnem, keď tu učiteľa zavolali súrne na chodbu. Osamel som. Odísť bez rozlúčenia mi pripadalo čudné, tak som polooblečený vo vetrovke zastal nad učiteľovým stolom. Radšej som sa díval naň, aby som nevidel klavír-trápido, ktorým

vyučujúci sprevádzal moje kvílenie. Na stole ležala knižka o dejinách umenia. Neovládol som sa. Bol som po hodine hrania vyprahnutý, začal som si listovať. Bol som prichytený a následne vťahnutý do rozhovoru, ktorý úplne zmenil náplň mojich hodín. Odvtedy mi učiteľ požičiaval knižky o hudbe a vcelku príjemne sme sa o tejto téme bavili. Hudba ma preto zaujímala čím ďalej tým viac, aj keď vážna nie príliš, chytili ma staré skladby z medzivojnového obdobia, ktorým učiteľ holdoval. Postupne mi požičal hity Voskovca a Wericha, ale aj (dnes to viem) unikátne nahrávky Karla Hašlera. Veľmi rád som hudbu počúval.... O čo radšej som ju počúval, o to menej som túžil hrať. Príliš som si vážil súzvuk, ktorý som nebol schopný vylúdiť.

Ako obeť rodine som raz ročne na Vianoce hrával Tichú noc, sprevádzanú nadšným spevom starkého, starkej a mamky. Tatko mlčal. Tvrdil, že on nespieva a nemá hlas.

Pravda bola taká, že tatko už nemal hlas. Poslal ho stratiť sa do lesa pár rokov predtým, než som sa narodil.

Pár rokov predtým, než som sa narodil, boli šesťdesiate roky. Tu a tam sa hovorilo hlasnejšie, hlasnejšie sa začalo hrať a spievať. Tatko v tom čase spieval v železničiarском spevokole. Noty nepoznal, zaťahoval spamäti, vždy správne. Triaľal, hoci nechcel.

Sýty basbarytón bol väčší než jeho postava, spievajúci tatko bol hlasom vo svojej podstate – bez tela sa vznášal vo vzduchu, nikým nevidený, všetkými počutý...

„Anjel, anjel špiva,“ šepotali si babky a križovali sa, napoly vyľakané, napoly nadšené... Tento anjelohlas mal veľmi ďaleko k jemnej ľúbeznosti vysnených nebešťanov predvčerajškov. Bol hlučný a bolo ho počuť. Prekričal hukot rušňov v depe. Dialo sa tak dosť často, lebo tatko cvičieval hlas i v práci. No ostal nevyužitý, mrhal sám sebou na veci ničotné až naničhodné v častuškách a budovateľských piesňach. Jedného dňa preto ctihodný otec zašiel za tatkom s ponukou. Tatko mal spievať v cirkevnom zbere. Odmietol. Hoci sa mu chcelo pritakať, nemohol. Neveril v Boha, hoci chcel. Nik mu Boha nedokázal ukázať.

Veril socializmu, hoci nechcel... Veril, lebo v niečo človek veriť musí, inak sa zrúti.

Tatko cítil, že niečo nie je v poriadku. Keď spieval, počul popri svojom hlase vo vzduchu falošnú melódiu. Kdesi vzadu kvíľili stovky sústruhov a spájkovačiek, výrazne nerytmicky a trhane, pričom sa nedalo určiť, kto narúša súzvuk. Bol to najvyšší nepríjemný zvuk. Bolel. Tatko sa ho preto usiloval prehlusiť čo najhlasnejším spevom.

Občas sa usiloval nájsť jeho zdroj. Démon rušivého kvilu však unikal. Tatko cítil, že ho svrbia dlane, a veľmi rád by bol niekoho prefliaskal, ibaže nebolo koho. Velebný otec tvrdil, že je to jednoduché. Treba fliaskať neznabožských komunistov. Pri jeho slovách do kvilu zamňaučala mačka, ktorej pristúpili chvost.

Ideový vedúci železničiarkeho zboru, dlhoročný šéf železničiarkeho kultúrneho strediska a tatkov vrstovník Tadeáš Sarna. tvrdil, že je to nadmieru jednoduché. Je potrebné prefliaškať reakčných katolíkov, jačal čo najhlasnejšie cez kvil, podfarbený diabolským smiechom.

A tak si tatko šiel sadnúť do Lajbárov, najhoršej pristaničnej putiky. Dal si pivo, začal lúštiť krížovku a tíško si pískal. Odvtedy spieval už len hlboko v lese, kde ho nik nepočul.

Vráťme sa k starkému, autu a iným veciam. Okrem parku sme chodievali so starým ešte do dedinky Teplička, kde sa v miestnom níkym nestráženom potoku konalo umývanie auta (ekológia, tras sa!). Potom sa pridali mamka s babkou a sestrou, šli sme k prababke do Spišského Podhradia a do Gánoviec, malých kúpeľov s minerálnou vodou pri Poprade, a tiež do Levoče, kde na cmiteri ležali babkini rodičia. Nikam inam nie, lebo to boli všetky trasy, ktoré starkého naučil jeho známy, šéf okresnej polície, vďaka ktorému dostal vodičák. Bez toho, že by sa bol niekedy naučil poriadne cívať. Všetky zmeny v nacvičenej trase boli pre starkého nočnou morou. Autovýlet na Oravu (prvý a posledný) sa účastníkom vryl do pamäti dvojhodinovou jazdou po cestnom objazde za Ružomberkom.

Neúnavne brázdiač tento text, s hrôzou si uvedomujem, že všetko, na čo si spomínam, je otupné... ale veď bolo i plno pekného... Slnčné dni v Gánovciach, keď sme so sestrou a sesternicou ako pružinky na lúke preskakovali ležiace telá dospelých a starký sa tmoľil za nami. Neuveriteľne aktívny stále pobeňoval, lebo ako šofér v babkinej prítomnosti nedostal potrebnú dávku. Toto som však ako dieťa nevnímam. Dni chutili ako zmrzlina, ktorú nám starký kúpil, či ako gunár, ktorý na nás v dedine číhal a ktorého sestra plašila s výkrikom: „Gágoriak!“ Tie dni boli, sú a budú dôkazom toho, že človek by nemal chcieť vedieť primnoho. Niektoré dvere by jednoducho mali zostať zavreté.

A vlastne... ono je to aj tak jedno... na konci všetkých dverí predsa číha smrť a samota.

Kým človek žije alebo sa aspoň tak tvári, žije v kolektíve. Aj mňa ustavične obklopovali ľudia, ktorí tvorili kolektív. Ja som väčšinou bol kolektív sám osebe. Stačili mi šarvanci a šarvanky. Zo škôlky si preto pamätám len na Pavla Machla, lebo bol jediný menší než ja... také kľbo energie, ktoré bolo všade. Bol tam aj Tončo. Jediný, koho kráľ skupiny Lojzi nebil. Tončo bol taký tlstý, že Lojziho bubnovanie päťami u neho vyvolávalo len mierny údiv. Vyzeralo to, ako keď chce vrabec zobákum nabodnúť hrocha a, zmúriac očami, čuduje sa, že nie je dáždovka.

Ani mňa už Lojzi nebil, pretože som spadol po prvom údere a nebol som pre neho dostatočne zaujímavý.

Ostatné decká mi splynuli v mäteži tých, čo ustavične utekajú a hýbu sa. Boli pri rýchle a z môjho duševného obzoru ušli v podobe rozmazaných šmúh.

Z vyššie uvedených príčin som sa ako škôlkar kamarátil s dôchodcami. Kým decká skákali cez švihadlo (dvakrát za sebou sa mi to nikdy nepodarilo), sedel som pred lavičkou so starými a počúval, ako rozprávajú o starých časoch. Nevdojak sa mi do slovnej zásoby vtreli slová ako cylinder či petrolejka... omnoho neskôr som ľutoval, že niekto z nich nepoužil slovo kondóm... Tak či onak, moja slovná zásoba sa na dlhé roky stala predmetom obdivu slovenčinárov.

A ja som sa stal predmetom obdivu dôchodcov ako najtrpezlivejší a najslušnejší chlapec široko-ďaleko. Škoda len, že naše priateľstvo nemalo dlhé trvanie, lebo mnoho mojich priateľov veľmi rýchlo zomrelo. Poslušne som im chodieval na pohreby a tieto skúsenosti som neskôr vhodne zúročil. Séria za sebou rýchlo nasledujúcich úmrtí ma nevystrašila. Cintorínov som sa nikdy nebál, chodil som tam rád, lebo tam bol pokoj, ticho a nehrozili prudké pohyby ako v okolitom svete. Bol som otrávený prázdnotou, ktorá na mňa zivala z lavičky pred vchodom bytovky. Nudil som sa natoľko, že som sa rozhodol pohľadať si veku primeranejšieho druhu. Volal sa Braňo, bol odo mňa o rok mladší, vždy o dve a pol hlavy vyšší a dvakrát ťažší než ja. Braňo bol tučko, s ktorým sa tiež nik nechcel hrať, lebo nevládal behať. Vyznačoval sa vášňou pre skladanie stavebníc, a tak konečne našlo využitie moje osirené lego. Mal rád aj kovové tyče rôznych, čoraz väčších, rozmerov, s ktorými kýval a mával, aby zo seba dostal energiu inak než nepohodlným kačacím behom.

Braňo veľmi túžil zapadnúť do činziakového kolektívu, ja tiež. Postupne, v priebehu prvých školských rokov, sa nám podarilo prepracovať do pozície trpených divákov futbalového zápasu. No a v jeden deň po zápase si bratia Kobo a Bobo, veľmi energické a nádejné dietky, povedali, že športu ešte nemajú dosť, a tak sa pustili za pasy. Bol vytýčený priestor na súboj, stanovené pravidlá. Okamžite som odstúpil bokom... a opatrne sa díval na Koba. Bol mladší z bratov. Bývali nad nami a ja som zdola veľmi dobre počul, ako denne aspoň trikrát kope do kňučiaceho o hlavu vyššieho Boba. Kobo bol športovec. Chodil do hokejovej prípravky a teraz sa v súboji chystal utvrdiť si povest' tvrďasa a žihadla. Najprv zozverákoval Maroša, potom na zemi skončil najstarší z partie Lubo. Lubov mladší brat Jožo, zvaný tiež Fňukalko, od strachu prehltoť všetkých sedemdesiatšedem slz a schoval sa za Ađu. Ako vždy. Aďa mohla stáť vpredu a dívať sa zvedavo bez toho, aby to bolo považované za výzvu. Bola baba, a tak sa nemusela báť. Bola dcérou domového dôverníka, a tak sa báť nevedela. Zabárala ostrý nos do scén a sledovala, ako sa jednotliví členovia partie skrúcajú v Kobových rukách. Jeden za druhým, už vopred presvedčení o svojej prehre. Kobo nebol silný, ale na rozdiel od ostatných bojoval z celej duše i celého tela. Oči sa mu blýskali... ruky len tak hrali. Bol to človečik, čo veľmi chcel.

Aj v ten deň jednoznačne opanoval bojisko. Musel.

Tu sa ozval Braňo. „Aj... ja sa chcem pasovať...“ vytisol nsmelo.